

Никола Живановић
ПЕСМЕ И ПОЕМЕ
избор (2009–2019)

едиција

ЗЛАТНИ ДАСИ – ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ

уредник Татјана Јанковић

дизајн Владимир Ранковић

на корици

Карло Скарпа
Tempietto Brion
1968–1978.

(фотографисао Владимир Ранковић)

Никола Живановић

Песме и поеме

избор (2009–2019)

Крагујевац, 2019.

КРАЈ ДАНА

Сваке ноћи смрт улази у станове спавача;
Пролази кроз ходник, кроз кујну, кроз дневну собу, кроз
коју

Од радног стола до софе, па онда назад корача;
Дотиче отворен роман, поштанске марке на броју.

Потом затеже столњак; плинске вентиле који цуре
Заврће; скида сувишну рупу са опасача;
На шаховској плочи поравнава фигуре
И под фотељом налази изгубљеног скакача.

СВИ СЛОГАНИ НАШЕ ОТАЏБИНЕ

Као седмогодишњак потукао сам се
Са једним старијим дечком из комшилука.
Имао је јаку вилицу и подсмешљив поглед.
Навалио сам на њега песницама и ноктима.
Оборио ме је и почео да удара,
Рвали смо се, чупали, уједали
Док нас један пролазник није раздвојио.
Отишао сам кући, постиђен, прљав,
Уста су ми била пуна траве,
А мајица сва ишарана нечитким пругама;
Као да су на њој били исписани
Огласи, рекламе, обавештења
И сви слогани наше отаџбине.

С неким женама разговора
О Канту, Хјуму, Кјеркегору
Никада доста. Ни хумора
Не зафали том разговору.

С другим женама ћутим, оне
Не траже тајна праначела,
А насмеју се кад изгоне
Неспретни покрет из мог тела.

Месо мушкарца оне знају
Као и гвожђе или глину,
Па пратвар одмах опипају
Чим дотакну му површину.

То је прагвожђе и праглина;
Месо, снагом тог аргумента,
И под нехатним додирима
Добија статус елемента.

Те жене боље померају
Мој врат и руку, прст на нози
Него божанство у бескрају,
Него ја с мишљу о Спинози.

АВГУСТ

1

Годишња доба
Не смењују се у парковима,
Већ у тишини спаваћих соба.
Пре него кестен изгуби лишће
Или се јутра наоблаче,
Јесен је ту, у соби, с нама,
И ми мењамо покриваче.

2

Понеки лист пожути и откине се и падне,
И гледа лицем ка мом лицу
– јесен ми шаље разгледницу.
Ускоро стиже зима:
Мораће неко да откопа сав онај снег од лане
И врати га на брда и голе гране.

3

Август више није месец врелих дана,
Доба сунчевих пега и жега,
И чини ми се, када бих дланом прешао преко грана,
На њему би, попут прашине, остало мало снега.
Ветар пролази кроз одело и дотиче се коже,
А киша понекад данима пада.
Тада не треба спавати јер се може
Остарити у сну,
Изненада.

НЕВРЕМЕ

Управо када сам хтео да изађем,
Са неба се стуштио пљусак.
Поподне сам провео у кући,
Читајући и претурајући по старим стварима,
Фотографијама и рукописима,
Размишљајући како је, тако сатеран у ћоше,
Мали и неважан мој живот.

ФЕСТИВАЛ ПИВА У УЛИЦИ МАРШАЛА БИРЈУЗОВА

Станујући у Улици маршала Бирјугова,
Имао сам утисак да је центар Београда
Тачно у мојој спаваћој соби.
Живео сам мирно и једнолично:
Данима никуда не излазим,
Не занимају ме чари престонице,
Позориште и књижевна дешавања.
Само лежим, читам и пијем пиво.
Када устанем из кревета
И закорачим према кухињи или клозету,
Чини ми се да идем ка провинцији.

ЂУБРЕ

Далеко од загађености шума и равница и воде:
Лименки, пластичних кеса, разбијених флаша вина,
Живимо у стерилисаним стамбеним блоковима, а овде
Само је живот прљавштина.

Пљувачка, говна, остаци хране. Нема где природа ногом
Да ћушне, да сакрије траг. Свима изложена ђубришта.
Распадање у лабораторијским условима, као пред Богом,
Мртво, бесмислено, труљење у ништа.

ПЛАВА ШЉИВА

Крај раскрснице код Зеленог венца,
У сенци, иза трафике
Порасла је мала дивља шљива.
Њено присуство током дана
Не примећује нико од пролазника,
Али када падне ноћ и улице опусте,
Јасно је да је у дослуху са семафором
Који регулише невидљиви саобраћај.

ГРАЂАНИН СВЕТА

Не иде ми се у Париз.
Ужасавам се помисли
Да бих морао свратити до Лувра,
Разгледати слике, преслишавати се
Историје уметности, имати своје мишљење,
Спремити одговор на питање
Како је било у Француској.
Не занимају ме опера ни књижевна дешавања;
Ако сам волео уметност, волео сам је
Као нешто што сам могао наћи у својој соби,
Ископати са полице,
Волео сам је зато што нисам волео да излазим из куће.
Трудим се да избегнем Нотр Дам
И пентрање по Ајфеловој кули.
Није ми потребно то размишљање о прошлости.
Моје мисли су немоћне и пред свакодневним проблемима.
Ако бих и отишао у Париз,
Волео бих да нађем неку мирну хотелску собу,
Далеко од Јелисејских поља и уметности и збрке,
Да легнем и склопим очи.
Весео бих се вратио с пута,
Знајући да сам грађанин света
И да сам се на тренутак
У Паризу осећао као код куће.

НЕПРИЛАГОЂЕНОСТ

Увек сам носио ципеле којих има
У мојој величини. Небитни су модел и боја.
Увек кошуље са кратким рукавима,
Увек чарапе без броја.

За моју главу су фирме продавница
Биле као за дете отворене фиоке.
Увек је било грања и трња у висини мог лица,
Крошње нису биле довољно високе.

И бићу мртав једног дана, лежаћу миран у сандуку,
Истесаном по мери по којој их праве,
Криве кичме, савијених колена и руку,
И вечно погнуте главе.

ПОДЕРАНЕ ПАНТАЛОНЕ

Мрзим кад после вођења љубави
Одеш до купатила стидљиво,
Скривајући голо тињу.
Волим када одлазиш поносно
Као радник у подераним панталонама.

ПРАВАЦ

Шта остаје после добро уређених домова,
Уходаних недељних распореда,
Монотоног ритма успеха и предаха,
После уредно плаћених рачуна,
Часног имена, и безброј добрих утисака?
Само лоше однегован, лоше усмерен живот,
У неком другом правцу, а не ка смрти.

ЦИРОЗА

Промашен живот, смрт близу, цироза,
Инвалид у двадесет и седмој; без пара.
Напустио ме хумор, отупео ми мозак,
Већ дуго не пишем ништа, а све је мање дара.

И сад се песмама враћам као сенка,
Без усхићења, као на принудном раду;
Завршити што треба, што ме одавно чека
И напустити живот и оставити наду.

Опет невешто, почетнички, с муком
За правом речју трагати целе ноћи;
Чезнути за сликом, метафором, за звуком
– нек су ми бар штаке рима од помоћи.

НИШАН

Када се кундак прислони уз раме
И кад се заузме положај за хитац,
Када се птица примири на најближој грани,
Увек има неко колено вишка,
Нека кост која штрчи и неки бубрег
Који ће за десетак година отказати.

ВЕРНОСТ

Није то верност. Када те гледам и кад се често
Обрадујем новој хаљини, новооткривеном рубу,
То на твом телу само тражим непознато место
Да на њему починим још једну прељубу.

Није то жеља, ни страст. Кад без бола и шума
Препустим телу да се с твојим у једно сплете,
То само тражим начин да за час сметнем с ума
Наш брак и љубав и први пољубац и дете.

ИНТИМНОСТ

Добро познати звук твојих корака
Док се пењеш уз степенице.
Кључ који ти звецка у рукама
– улазиш, срце ми куца убрзано.
Шум водокотлића и славине.
Користиш исти тоалетни прибор
Који сам малопре користио.
Проводиш тамо много времена.
Скидање шминке, туширање,
Мазање помадом и ко зна шта.
Мушкарци немају представу
На колико се начина може
Употребити младо женско тело.
Затим дуго гледаш у огледало,
Упоредјујеш свој лик са оним
Са којим сам јутрос свој упоређивао.
Још једном пушташ воду. Излазиш.
Гасиш светло; и, после неког времена,
Из твоје собе чује се тихо хркање.
Напокон могу да заспим.

МРШАВЉЕЊЕ

Мршава, нигде сиса,
Када уђеш у собу,
Прстење ти само спада са прстију;
Када се скинеш гола
Остане само глава.

КАД СМО СЕ РАСТАЛИ

Кад смо се растали, обоје смо поново
Почели да пушимо. Свако за себе.
А заједно смо оставили цигарете.

Сина сам исправљао, допуњавао
Стихове које си га учила,
И слао га теби са новим
Полунаученим песмама.

Обоје смо тражили посао, стан, пријатеље.
Нисмо се виђали ни чули телефоном,
Нисмо се тражили, нисмо се питали,
Свакога дана све више
Личећи једно на друго.

АВАТАР

Да ли сам нашао праву мајку за свога сина;
Хоће ли моја душа у њему беснети док бира
Навике туђих тела, непознат сплет врлина,
Другачије нијансе вида, слуха, додира?

То су још моји прсти, нокти, матрица коже,
Моје је то чело, усне, те очи, трепавице.
Да ли ће се кад се ове црте распореде и сложе
Под туђим осмехом и даље познавати моје лице?

Хоће ли се моји таленти пробити кроз његове
Мисли, кроз туђе чежње, исто као што су по старом
Зрењу ишли без страха. Да ли ће ми душа на векове
Јецати и клети, зазидана туђом памећу и даром?

АСТАПОВО

Нећу узалуд узимати имена Твојега. Нећу бити скрушен.
Знам Твоју бескрајну милост и да опрашташ лако,
А ипак ћу умрети тихо и без душе,
По науци, просто, заувек, тек тако.

Ти си био мој занос и моја снага,
Моја блистава мисао и моје надахнуће...
Зар да ми будеш немоћ? Као лопов, без трага,
Побећи ћу по ноћи на задња врата куће.

АНАТЕМА

Ако већ нема новог живота,
Нек бар у царство сенки не сиђем као човек;
Нек међу мртве ступим као мачка или пацов;
Па ако ме неки познаник сретне и повиче:
„Откуда ти овде, какав ти беше живот?”
Да замаучем, да заскичим.

БЕНОВЕ ЕТИДЕ

После је људе виђао
И изван мртвачнице,
Онако како их је малопре саставио.
Кости на истим местима,
Исте сплетове мишића.

Није било тајни рођења,
Ни детињства, ни развоја.
Људи су силазили довршени
Са столова за сецирање.

На крају дана чинило му се
Да Бог оставља превише нацрта,
Превише планова стварања,
Осташака, фрајменаша, бележака,
Тих издајничких увида.

Није могао да говори о музици,
Нокшурна није могао да образложи;
Клавијатура му је послужила
Као подлога за сецирање
Шопенове руке,
Његових танких прстију.
Када је починчао, лежали су
На e, fis, gis, h, c.

Тражио је нове перспективе
Неиспитана анатомска решења
Непредвиђена у шестом дану стварања
(зајмо је Шопен у Енџлеску
Пушовао са три клавира,
Pleyel, Erard, Broadwood);

И Шопен излази из мртвачнице,
Пошамнео од умора и близине смрти.
Тих, једва приметан, готово сенка,
Не баш говорљив, слаб љубавник;
Састављен из неког другог разлога,
Из артистичкој убеђења;
Беновом малом руком.

СПОМЕНИК ВОЈИСЛАВУ ИЛИЋУ

Ничу са свих страна по калемегданском парку
Бисте академика, песника и професора права,
Једна одмах крај стазе, а друга у шумарку,
Неке још увек торзои, постоља без глава.

Стрпљиве и страшне у миру и самоћи,
Непокретне, само знак једна другој шаљу,
Распоређују се по црним и белим пољима ноћи,
Држе у шаху споменик црном краљу.

ВОЛТУ ВИТМЕНУ

Био сам у великој заблуди, следећи твог старијег
И уваженијег колегу, Т. С. Елиота,
Мој живот је тражио сировији израз налик твом,
Израз којим бих могао описати августовско сунце
На челу ижедног аутостопера,
Сеоске путеве којима наједном више не знам куда да
кренем,
Дуга пијанчења у борделима, оргије, туче по јавним
парковима.
Хтео сам као Елиот да опишем цивилизацију
А гледао сам како се цивилизација распада у ноћним
пијанкама
И питао се како су ови људи уопште ишта постигли,
Макар и за неколико хиљада година.
Као и ти, никада нисам желео да будем геније,
Желео сам да генији знају моје песме напамет.

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

Не бринем о томе шта је
Од онога што записујем
Потекло из моје главе
А шта сам негде чуо или прочитао.
Нема потребе да напишем нешто ново,
Да кажем нешто што нико није рекао.
Стихови никада неће променити свет
Зато што никада неће бити нових стихова.
Не писати оно што знам где је и ко записао
Значило би само избегавати
Оно што се од мисли и слика
Прогурало до мене
Кроз хаос цивилизације.
А ове песме не треба да буду
Ни моја исповест,
Ни сведочанство моје посебности,
Већ само енциклопедија
Мог присуства у свету.

КАЖЕ: „НЕ ПОЗНАЈЕШ МЕ”

Да ли би ми знање дало неку предност у љубави, да ли је
знање

Њен виши ступањ него пуко допадање?
Да ли онај ко је вољен у себи скрива неке невиђене дражи
До којих долази само онај ко знање преко лепоте тражи?
А зна ли лепота док не жели знање о себи да ми преда
Како уопште у очима љубави она изгледа?
Има ли стопала, шаке, осмех и трепавице
Од чега су јој усне, на чему јој је лице?
Зна ли лепота шта то љубав на њој тако бојажљиво налази
Или је лепота тек лепота, кад је од знања чиста,
Као огледало бистра,
Када кроз њу, без муке, љубав сама себи прилази?

ХРИСТ У ЦРКВИ Н

Тако је мали овај Христ.
Чини ми се да бих га могао понети на рукама;
Сув, без мишића, перце ађела.
Није било никакво чудо што су Марије
Нашле гроб овога Христа празан.

(могле су га зверчице за три дана
изјести, разнети кости по тунелима)

Нема у њему никакве снаге,
Као да је обешено дете,
Или богаљ.

Није ово слика страдања.
Не треба очекивати од овога Христа
Да донесе спасење или вечни живот.

Овде се треба само помолити
За дете које ту стоји распето
У дрвету.

2

Има много начина спасења,
Неки то зову личношћу,
Неки новцем,
Неки љубављу,

Али спасење је увек нека моћ,
Неки виши ступањ постојања,

Моћ коју има дрво када се у њему
Изрезбари лик Христа,
А дрво опет остаје само дрво,
Дакле проклето.

Беркли је рекао да моја перцепција света
Доказује да ја постојим
Али не да постоји и свет.

Други које срећем у том свету
Могу бити мој сан, утваре.
Зашто бих онда марио за те утваре
Пројекције моје свести, виртуелне индивидуе?

Осим ако не верујем да постоји неки
Дух који нас све обухвата
И да је моја вера у Бога
Услов моје вере у друге.

И ова жена која ми доноси пиће,
И писац чију књигу прелиставам,
И онај снажни младић божанских очију,
Постоје само захваљујући мојој вери
У малог дрвеног Христа на олтару.

Узалудан је сваки покушај наклона овом Христу.
 Живо тело се не може скупити, тако понизити
 Да пред њим не изгледа претеће.

Видео сам олтаре са другачијим Христовима

Брадатим	Благим	Путеним
Крвавим	Милосрдним	Страсним
Страшним	Дубоким	Живим

Људи су из цркава излазили носећи мир, снагу, одлучност.

Овај Христ стоји као сенка,
 Мољац који је слетео на олтар.
 Ко зна са каквим мислима се побожна душа од њега
 удаљава.

Можда боја олтара, светлост која пада са витража,
Мирис тамјана, руке које се крсте,
Значе више од самог Христа,
Који је само жижа ових утицаја.

Али како да се руке рашире у том крсту,
Том квадрату наше побожности,
Како сву веру, наду и љубав
Скупити у ту орахову љуску?

СТРАНЦИ

Када настане нека произвољна
Скупина људи, рецимо,
Генерација ученика или
Путници који се увек превозе
Истим међуградским аутобусом,
Чак запослени у неком предузећу
Или нове комшије у крају
У који смо се управо доселили,

За месец дана, два месеца највише,
Открију се могуће везе међу њима,
Заједничке теме, утврђују се
Оквири сваког будућег дружења.

То друштво ипак не одржава
Пријатељство, већ много чвршће
И прецизније везе онога о чему се
По прећутаном споразуму
Са одређеним особама не говори.

А најчвршће га везују погледи
Људи који се срећу свакога дана,
Који су се без изговорене речи
Већ првом приликом разумели
И заветовали на ћутање.

Такви људи деле исти
Простор и исто време,
А један другог препознају
Са много веће раздаљине
Него што се препознају
Пријатељи, љубавници,
Родитељи и деца.

ГОДИНЕ УЧЕЊА

НЕ БОЈИШ ЛИ СЕ ЦВЕТОВА И БРЕЗА

Не бојиш ли се цветова и бреза,
Ни дечјег смеха, ако те од нити
Јутарњег светла не ухвати језа,
Тада се ничег нећеш уплашити.

Даш ли лепоти да се храбро ствара,
Не побегнеш ли на први знак среће
И не застрепиш од сопственог дара,
Ни пред чим тада устукнути нећеш.

ПРОЛЕЋЕ

Знам, заборави зима поље,
Машнице јагода и цвеће;
И нигде петарде из које
Могло би букнути пролеће.

И ако земља сад не чува
Ген зеленила, завичајно
Поље и река, летња шума
Озеленеће, знам, случајно.

Знам, нема наде ал` живеће
Све бар још данас. Дан букета.
Дуж главне улице дрвеће
У реду чека да процвета.

МОЈ ЖИВОТ

Свако је кога сам имао за друга
Мој живот живео из сопственог угла.

Пекар што ми сваког јутра кифлу смота
Живео је делић мог људског живота.

Парови што воле шетње по мом крају
Иду кроз мој живот а то и не знају.

Девојка коју сам срео поред моста
(Гимназија, април, деведесет осма),

Једном је пољубих и не видех од тад,
Живела је један леп дан мог живота.

Познаници, странци, сви су брзо, с ногу,
Живели мој живот најбоље што могу.

Само сам ја занет и замишљен био
И свој живот, ето, сасвим пропустио.

ПРОЛЕЋЕ

Звук. Напољу пролеће
Поставља прве скеле,
Паное, звезду, цвеће
А ноћи црно беле.

Зидови јаки, воћни.
Пентра се прва зелен
Лист ће листу помоћи
А ноћи...

НАДГРОБНИЦА БОРИСЛАВУ ХОРВАТУ

Сигурно га је однео ђаво,
Проклетог старца пуног злобе.
Тело је можда и било здраво,
Ал' нездраве су старачке собе.

Сећам се, тад још средњошколац,
Поглед му беше луд и свиреп;
И викао је да сам подлац,
Приглупи клинац и вртиреп.

А о смрти је занесено
Причао, с чежњом, без пакости,
Као о нечему пропуштеном,
Као о изгубљеној младости.

ПРОЛЕЋЕ

Ветар се градом шуња;
Час дуне час се стиша;
Погледам лево – десно,
Са обе стране – киша.

Падају ситне капи.
Нека их, могу ући.
Сад је отворен прозор
Најдражи гост у кући.

МЛАДОСТ

Сагорећеш и ти, младости, али када?
Терам те као мазгу, мамузам у галопу,
Бежим од познаника, бежим од града до града,
А ти ме пратиш у стопу!

Сагорећеш и ти младости, али касно?
Где су те старачке боре, кад ће те седе власи?
На празно мељу кутњаци година, на празно
Секутићи сати.

ПРОЛЕЋЕ

На филмској траци шуме стоје
Стабла, стамена, скамењена;
Једно се сагло, а друго је
Протегло крошњу над рамена.

Једно је левом граном корен
Такло, а десном хвата птице;
Она се тамо с ветром боре,
Као да клизе с низбрдице.

И сва на нужност би да сведу
Угао кости, случај меса.
Свуда по шуми у нереду,
Ван свога места по фрејм плеса.

ЛИНИЈА СЕНКЕ

Зар да се бојиш смрти?
Сети се оне старице
Што никад није отишла
Даље од краја улице;

Мршава, мала ко прваче;
Још је срицала када чита;
Новац држала у рукаву;
Имала башту *мартариша*;

Чувала кесе и новине,
Није то хтела да побаца;
И увек насмрт плашила се
Комшијских паса и странаца.

А ти си тако храбро некад
Са оштрих стена бацао се,
Секао ноге, био први
На лудост, љубав према дану,
Па половина твоје крви
И данас плива у Јадрану.

А сада цвикаш ту од смрти,
Од тог што „једном мора доћи”,
И оног „нико жив је не зна”,
И неког „нема ту помоћи”.

Сети се зато оне мале
Старице што је једног дана
Опрала суђе па је сишла
У башту, легла и умрла
И где није јој било ништа.

ПРОЛЕЋЕ

У парку ветар прави дар-мар.
Сиђе под крошње. Старом храсту
Из чиста мира тресне шамар,
Па изрони да узме ваздух.

Адолесценту без џемпера
Навуче назеб до ушију.
Завихори се – све помера
У круг – то буши провалију.

Остави хаос мрежу мрља,
До улице чист докорача,
Па кесу и лист закотрља,
Одјури на та два котача.

ТРУБАДУР

Крај мене си док пишем песме,
Тајно, док спаваш сном за двоје.
Пишем их теби, ал' ти не смеш
Никад сазнати да постоје.

Кад досадиш ми, кад се скрије
Страст, када другде нађем занос,
Хоћу да знам да ништа није
Ни потрошено, ни казано.

Мазим ти руке и твој густи
Прамен, рамена, топла, мека.
Кад те изблиза волим пусти
Да ти бар пишем издалека.

ПРОЛЕЋЕ

Јутро. Стварност опет тражи праве боје,
Усмерава реку. Једна врба чачка
Свој одраз у води. Небо на застоје
Суши се на жици. Ниједног облачка.

Кестен меша лишће ко карте и свуда
Неко нам оставља играчке. То свиће.
Дечаци што јуре око стабла дуда
Личе на шарене пролетње ветриће.

КАТРЕНИ

Сваки грч, израз, гримаса твог лица
Носи поруку јасну само мени.
А складне црте и осмех су скица
Којој се диве и неупућени.

Преко тих простих лепота прелазим
Као кроз маглу, повесмо идеје;
И знам шта тражим, будним оком пазим
То за чим стрепим и чему се смејем.

И жалим сваког ко те неопрезан
Гледа: не види онај набор чела
Или мицање уснама, ко не зна
Где се лепота раздваја од тела.

А знам и сам сам слеп за много тога,
За неки детаљ који другог слуди;
И зато патим и тражим вид Бога
Да погледам те очима свих људи.

ПРОЛЕЋЕ

Последњи талас већ протече
Изоштрава свој одраз пруће.
Обала пушта корен. Вече
Тестира боје за свануће.

Сунце још једном, пуно наде,
Прелиста шуму косим зраком.
Све је на месту. И Бог даде
Најмање један живот сваком.

ЗАЛЕПИО СЕ ЖИВОТ ЗА МЕНЕ

Залепио се живот за мене,
Не тиче га се бол, моја воља,
Не носи успех ни промене,
Није у мени већ само споља.

Смрт је у мене ушла до сржи,
У крв, у мисли црне и хладне,
Живот ме само споља задржи,
Ухвати, кад под њом бих да паднем.

ПРОЛЕЋЕ

Дан блистав, олуци звече
Од сунца, свуда тишина
И река опрезно тече,
Тај дроњак са планина.

Знам, стабла црна под цвећем
Још увек личе на скице,
А види, то је пролеће
На обе стране улице.

ТРЕНУТАК

Тренутак после неке велике среће
Када се враћаш празној кући где те неће
Сачекати нико са ким би то осећање
Поделио, кад почнеш да трпиш распадање
Те среће у себи које те мучи и трује,
Тренутак кад цмиздриш јер нема ко да те чује.

Тренутак кад дан је довршен, при крају
Флаша слаткастог вина, када је душа сита,
На хартији довршена песма у пуном сјају,
А нико ти није довољно важан да је прочита.

ОДА МОЈОЈ БАБИ

1

Моја баба не гледа серије.
Превише је стара.
Стави испред себе
Кавез са папигама
И целога дана посматра
Птице које не раде ништа.

2

Када ујутру крене да спреми прженице,
Моја баба у једној руци носи два јаја,
Под мишком векну бајатог хлеба,
И тешким кораком на кривим ногама
Пробија се кроз густ намештај.
Тако она жонглира.

3

Из собе моје бабе ноћу чујем
Како плаче нека девојчица.
Да ли се то у сну моја баба,
Прекривши лице дечијим рукама,
Од смрти брани?

ПОСЛЕДЊИ

1

Несрећа је када човек у дубокој старости
Сачува млад мозак
Да кртичари по телу
Испитује непостојеће нагоне.

Да је бар болест у питању.
Човек се некако помири са болешћу,
Прихвати њене услове.

Али овако испред себе видим само зид
И очекујем глас који ће рећи
„Нема даље“;

Онда се окренем

И иза себе видим други зид
И глас
„Нема назад“;

Стишњен у процепу
Између живота и смрти
Проводим дане.

2

Млади људи
Нису никаква утеха.
Младост ништа не награђује,
Слепа и нема
Животиња.

Младост је само фаза,
Претпоставка старости,
Њена скица, костур,
План пред којим архитекта
Стоји замишљен.

Човек годинама гради себе,
Не по неком узору
Осим овога који нам пружа
Слика старења.

3

Стар човек је
Круна цивилизације.
Свет као духовна творевина
Може постојати само у духу.

Уметност и мисао
Само су путокази.

Али шта може стар човек,
На шта да се усуди,
Шта да покуша?

Зидови се приближавају,
Када осетим грч
Или несвестицу
Чујем како се градови руше.

ВИТАНОВАЧКА

Види се на шта личиш! Ма ни сенка човека!
Изгледаш пет година млађе, још црнокос и витак.
Мора да много пијеш, да имаш превише секса,
Да слабо једеш и да нерадо читаш.
Младост није здрава у твојим годинама.
То је знак слабости, лењост духа, да кажем.
Старење захтева напор и истрајност, лепоту
У којој закони младости више не важе.
Младост је претходница смрти
Када јој није време,
Младост ти не може дати ништа
Када јој прође време.

Зато се уздај у себе и хајде, почни да стариш.
Паметан човек се не држи за младост тако чврсто.
Убеди своју мисао да је све лепо прошло,
И кад те младост позове, немој макнути прстом.
Не мари кад ти кажу да си леп, да из тебе
Исијава луда дечја снага,
Труди се да стариш безрезервно и просто
Док од младости не остане ни трага.

КУКУРЕК И КАДУЉЕ

Четири сата на углу Доситејеве и Бранкове.
Светла тек толико да обасја дим цигарете.
У затвореним становима нема мртваца,
Нити над њиховим главама стоје упаљене свеће.

И ту, једва видљив, нађох кукурек.
Скривао се као миш,
А са прозора оближње зграде
Падала је на њега дневна светлост:
Опит сунца на нокту,
Капљица једна;
Пажљиво!

Светлост у собу улази
На мачјим стопалима;
Лежиш на кревету као корпа
Просутих јабука, банана и грожђа;
Моја рука ка твојим леђима
Њише се на лакој падобрану.

Изненада неки странац,
Брадат и космат, голе лобање,
Прође поред мене и попе се уз степенице,
Степенице, степенице, степенице,
Како гласи деминутив од степеница?

Оних малих,
Што на длан стану,
Што се пењу
До палца.

Да ли да кренем за њим
До собе, да га задавим.
Црви по лешу, кукурек усред града:
Живот је неуништив,
И гадан.

Има нешто увредљиво у лепоти овог цвета,
Нагнут над њим, шаке ми скоро дотичу земљу,
Љубавник, сањар, по звању песник – човек,
Угрушак костију и рака у башти пуној цвећа.

О како ми се гади лепота!
Пупак се увија пред пољупцем,
Узмиче јадно месо, деформишу се контуре;
Пре бих љубио кипове него тела.
Велике, беле, кипове,
Те очи, што нити гледају, нити жмуре.

Лепота је у месу, распета, кажњена.
И сунце се дигло на непристојну висину.
Седам је сати, ево мог града:
Сукњице разних дезена,
Пинклице, лакирани ноктићи,
Ташнице, штиклице, ешарпице,
Шналице без броја,
Маскарице, карминчићи...
Све то, све то, све то,
Депонија боја.

Иза попишане зграде башта
Пуна безименог цвећа,
Што се таласа и отима за ветар.
Две издвојене кадуље
Обигравају једна око друге,
Њима ветар рукује вешто
Као плетиља иглама.

Нашао сам још две боје у башти;
О, две боје,
Ни налик оним бојама које знаш;
Не могу ти описати какве су
Док их не угледаш,
Тим твојим обичним
И сасвим описивим очима.

Међу белим радама
И зеленом травом
Нешто се црвени.

Прстић твој на ножици,
Онај мали,
Онај најмањи.

Испуњава то цветање, то претеривање природе,
Та назнака зрења и обиља и сласти.
Тако јапанска јабука бехара,
Па латице падају данима, пад им се вртложи,
А на гранама, нема ниједне латице мање.

Твоје тело
Голо на сунцу;

Како су модри,
Како су зрели,
Како су спремни за кушање,

Отисци мојих зуба
По твојој кожи.

Изненада поче да пада прашина,
По стварима,
По дебелим гранама,
По лишћу,
По лицу,
По коленима,
По цветовима,

Пада и све затрпава,
Прашина
Из оног
Старог ћилима,
Из оног
Дивно тканог ћилима
У седам боја.

Све боје на твом нагом телу
Док сликаш поред прозора.

Жути образ, плави врат,
Једна сиса зелена,
Друго раме наранцасто
Црвена штрафта на боку;

Оскрнављени бронзани споменик!

Зовем те на чај,

Кажеш
– Сачекај,
Само да ухватим ово сунце.

КАНТИЛЕНА

Синоћ је Рим био код нас,
Све те фонтане и пјаче,
Гурале су се и прске
Са наше мале терасе.

И све те капеле разних
Стилова, висина и доби
Фотографисале су се
По нашој дневној соби.

Вече је било пуно
Звезда и шта ти ја знам,
А кад смо остали сами
И Рим је остао сам.

ЗАСЕДА

Крајичком нишана посматрам шуму
Пуну славуја, шева, косова, штиглица
И других птица

Певачица.

А ти се за то време прерушаваш,
У маслачке и перунике и љубичице,
Моје највољеније
Страшило за птице

Певачице.

МОЈ ПРАВИ, МОЈ САВРШЕНИ, МОЈ ИДЕАЛНИ

Мој прави, мој савршени, мој идеални.
Капут од кашмира, капут какав нико нема,
Нити би икоме упола тако добро стајао,
Нити би био прави, идеални, савршени

Како га обучем закачи се за неки ексер
Или се појаве флеке од брзе хране,
Прогоретине од жара цигарете.

Не прође ни пола сата од кад изађем у њему
А већ размишљам о хемијском чишћењу,
Концима, иглама, закрпама,
Новом комплету дугмића.

Једном га је мој брат кришом носио недељу дана,
Био сам бесан, али када сам детаљно претражио
Нигде извученог кончића или капи уља.

И тако сам отишао до њега
И без речи му поклонио капут.
Сада он без мрље носи
Мој прави, мој савршени, мој идеални.

У КОСТУРНИЦИ

Те лоше срасле кости, та задебљања на месту прелома
Једино је на остацима овог човека што није део његове
генетике
Људске природе, и расног наслеђа.

Мада је овде свакако присутна и средина
Ова кост на себи носи трагове вучјих зуба,
Врсте која се може наћи само у одређеним крајевима.

Ударац секире на овој надлактици
Чува и модел секире, место и време њене употребе,
Представник је целе културе којој је покојник припадао.

Овакво закривљење кичме може се добити само у раном
детињству
Када су деца присиљена да носе превелики терет за своје
године,
Сведочанство о породици, мајчинској и очинској љубави.

А овакви резови на местима где удови насилно престају
Чувају успомену на казне сакаћења,
А симболички упућују и на злочин после кога су уследиле.

Костури само не говоре о пољупцима, о миловањима,
О ерогеним зонама, о бојажљивим додирима,
Да ли зато што опет осташе неухватљиви
Или зато што љубав никада не умире
Или из неког другог разлога
Који с правом измислише стари песници?

ГЛЕ КАКО ЈУРИ ПАСИФАЈА

Гле како јури Пасифаја,
Одводи краве жртвенику,
Чупа им срца, дроб одваја,
Па опет гледа ка свом бики.

О, није луда Пасифаја
Кад диже груди, кад струк стеже,
Кад ломи прсте, кад набраја
Места за која бик је веже.

Излази ноћу Пасифаја
И бики своје тело нуди,
Храни га лишћем и напаја
Млеко из својих младих груди.

О, не зна јадна Пасифаја
Да је, док мази бика боком,
Негде из таме, из бескраја
Посматра крупно кравље око.

РЕПРИЗА

Лежим с конопцем чврсто око врата
У твојом кревету завезаних руку.
Волиш самртни грч на моме лицу,
Набрекле вене док ме несвест хвата.
Знаш да не волим ни бол а ни муку,
Зато уживаш више. На груди ми стављаш ногу,
Повлачиш јаче. Не трпим ово јер ми прија
Нити из љубави, већ зато што то могу.
У твојом црном оку док ме давиш
Понори су каквих нема нигде,
Црвен пламен са пламеном плавим,
Шта у моме оку они виде?
Никада не умрем а знаш да и мимо твоје воље то могу,
У твојом кревету да будем мртав
Као што сам мртав у твојом оку.
Целат не зна љубав обешеног,
Обешени не види му осмех,
А нас двоје дуго, заљубљено,
Са две стране смрти гледамо се.
Одронима пришао сам близу,
Ураган сам чекао на доку,
Земљотрес ме ломио а нисам
Ништа слично срео твојом оку.
Претераш ли куда ћеш без мене?
Ако умрем и ти се прикључи,
У рај са мношћом пођи да ме мучиш.

БАЛАДА О УСАМЉЕНОСТИ

Полицајци су ме тражили дуго,
Звали моје пријатеље, ишли од дома до дома,
И најзад су ме нашли на непознатој адреси
Да би ми јавили да су те после шкрипе кочница и лома
Одвезли у пластичној кеси.

Била је забава код мене,
Долазили су пријатељи, седели око камина.
Доводили су своје лепе и учене жене,
Пустили су да погледом прелазим преко њихових облина.
Остали смо до касно, уз пиће и дебату.
Тад је zazвонио телефон. Позвали су ме да ми јаве:
Нашли су те у прућу и у благу
На десној обали Саве.

Славили смо мој успех у мојој кристалној кули,
Ласкали су ми, хвалили мој друштвени престиж
Смешкао сам се на то, чисто да не разорим варку.
Тад смо укључили вести
И чули:
Неки те је лудак искасапио у парку.

Куповао сам скупа пића,
Проводи су били све бољи,
Све више су ме радовали
Незвани и непознати гости.
Дошао је и поштар и донео писмо од твојих
Два реда: Да умро си просто
Од старости.

Сад седим сам за столом и листама старе књиге,
Потом угасим светло и мислим у тишини,
Док напади кашља постају болни и чести,
И дан ближи крају, ноћ се све дужом чини,
А о теби одавно нема никаквих вести.

СТВАРНИ ЖИВОТ

Постојање стварног живота приметио сам у јуну 1991.
Стишњен са родитељима и сестром у плавој пеглици,
Превалио сам невероватних 2000 километара
Сам ће га Бог знати куда и зашто.
Онда је нешто зашкрипало, неколико бандера
Пролетело је поред прозора,
Мој отац је говорио о рату у Хрватској,
Мајка тресла цигарету кроз прозор
Пре него што сам поново утонуо у сан.

Двадесет и три године касније
Још увек се сећам мириса аутопута,
Додира сунца на кожи, сасушених уста,
Мој отац понекад застаје да заврши започети говор,
А мајка нервозно отреса цигарету
Од које су јој већ пожутели прсти.

И негде у пролазу, лица свих оних
Које сам између тада и сада
Срео, заволео, доживео, преживео
Како ме терају да се пробудим,
Да их бар једном угледам,
Машу ми испред очију
Машу, као да некуда одлазим.

ДВЕ СТАРОСТИ

Моја мајка има преко шездесет година
И дане проводи седећи са својом мајком.
Како је неприродна њихова старост.
Старост моје бабе која је доживела
Тако дубоку старост своје ћерке
И старост моје мајке која се приближава седамдесетој
Мада јој је мајка још жива.

Њихове две старости су сличне.
Постоји нека граница
После које се не стари,
После које је човек једноставно стар.

Моја баба је доживела
Да јој ћерка постане вршњакиња.

Седе заједно на троседу,
Гледају ТВ серије,
На безбедној удаљености од рођења моје мајке,
Сасвим бесполне.

ПАЛИЛУЛСКО ГРОБЉЕ У КРАГУЈЕВЦУ

Посетилаца нема, сем када седокоси
Човек усправи крстаче, па оде. Овде неће
Мртвима нико дарове за годишњице да носи
Сем кад природа с пролећа остави своје цвеће.

Овде је никла крушка, и јабука се ту нашла
Између споменика, а понека је рака
Потиснута са гробља и неприметно зашла
У двориште суседа, радника или сељака.

Жица за сушење веша опкорачује и друге
Крстове, један се под влажним тепихом криви.
С вечери дечаци ту често играју жмурке
И ћуте иза рака, праве се – нису живи.

Са једног крста заборављена дечја марама маше,
И јато кокошака трчи по гробљу и суди,
А мртвима је ваљда у зимске ноћи лакше
Кад недалеко од њих спавају живи људи.

У најстаријим од гробова више нема лешева.
То су само камене структуре што се спуштају под земљу,
Без тајних пролаза, без могућности бекства,
Огромне камене жардињере, које распореду
Овога растиња дају нијансу геометријске правилности,
Насукане копнене лађе које су овде изгубиле
Последњу битку. Не гробље људи. Гробље гробова.

Последњу раку на старом гробљу
Деда је дао да у њој сахране унука
Кога је надживео.

Наследника су донели у црном сандуку,
Било је то као да путује кроз време,
Оваква лепа гробља, са шумарком
И пузавицом по споменицима
Нестала су пре његовог рођења.

Неко ће ускоро овде доћи
Да мисли о животу и смрти,
Миру и вечности.

Али за њега је сада најважније,
Да прегура овај период прилагођавања,
Док недалеко од њега избијају цветови,
Жути, црвени, бели, плави, ружичасти
И (чисто да набрајање боја завршим високом нотом
Кажем) златни.

Редовно посећујем то гробље
Старо, готово заборављено, негде на пола
Упало у провалију, па крстови више не показују
Пут неба већ негде ближе. Изједени кишом
Једва да личе на крстове, шкрбави
И напола утонули у земљу, без имена,
Броја, надгробне плоче, вероватно одавно
Без мртваца у њима. У земљу сахрањена земља.

Силазим низ падину до оних најнижих.
Недалеко од потока који са сваком
Новом поплавом поједе по део гробља.
Док се спуштам нагазим на понеки гроб.
Ту је земља боље избалансирана, стабилнија,
Онда већ немарно поскакујем са једног на други
Као да прелазим реку на газу. И спуштам се до дна.

Немам никога свога на овом гробљу, ниједан
Познаник нити рођак није ми сахрањен овде,
И тешко да се неко икога одавде сећа.
Али управо ти мртви које су сви заборавили.
Чија су имена заувек нестала, од којих
Нигде на свету није остало ни трага
Или успомене, који као да никада ништа
Осим мртваца нису били – живима су највећа утеха.

ДЕЧИЈИ РЕКВИЈЕМ

Налик на сатире и дријаде у шуми, око раке
Иза непокретних тихих тела мушкараца и жена
Извирују дечје главе, машу малене шаке
Па цела сцена одрвени накратко наредног трена.

Велика тела ћуте, укочена и строга,
Ветар им зањише косу, ко крошњу сувог грања,
И несвесна су малих корака несташног Бога,
А он није свестан њиховог мировања.

На један дечји усклик, са друге стране гроба
Зачује се још један, одјек, одзив или када
Неко штимује клавир или почиње проба,
А гласови се траже, пипају пут до склада.

И што је изблиза тихо, некоме ко се склања
Из даљине има звуке разбрајалице,
А о смрти у њима има некаквог знања
Које са њима деле једино мртви и птице.

У ТВОЈУ СЛАВУ, ГОСПОДЕ

1

Чудни су путеви градске канализације,
Један део одлази у реке
Где вреба душе рибара и самоубице.
Део се заглави у саобраћају,
Па заједно са артеријом водовода,
Прсне и спора вена канализације.
Нешто од тога доживи рециклажу
Кроз пољске ВЦ-е и алувијалне равни.
Али већина гована
Одлази право у Пакао.

2

Бојим се да ће ме
Када завршим у Паклу
Сместити негде
У близину Данила Киша.
Највероватније
У његов нос или уши.

3

Кад год кренем у продавницу,
Бојим се да ће ме неки комшија
Ухватити у ходнику и везати.
Држаће ме у своме орману
И по расту моје браде мерити време.

4

Понекад док опипавам своје лице,
Чини ми се да је у мојој глави
Смештена баш она лобања
Са којом је Хамлет разговарао.

5

Кад год почнем да брљам по замрзивачу,
Тражећи коску за супу или комад меса,
Из најдубљих, најхладнијих слојева
Зграби ме нечија промрзла рука.
„Издржите момци”, кажем,
„Доћи ће и на вас ред.”

6

После сахрана човек више поштује живот.
Треба сачекати да сви изјаве саучешће,
Да попови отпевају своје,
Одслушати неколико рођака и пријатеља
Који унапред упозоравају да немају говорничког дара.
После тога јавља се нервоза и осећај
Да се живот мора како-тако искористити
И да се та три-четири изгубљена сата
Морају надокнадити – одмах.

7

По цео дан лежим и гледам у плафон.
Не само да не радим ништа
Већ ни лекове не пијем.
Кажем себи:
„Треба да попијем лек”
И не мичем се с места.

8

Зашто би смрт морала да долази појединачно
Као костур у црном огртачу, са косом у руци?
Ја је пре замишљам као банду нинџи,
Које се нечујно на конопцима спуштају са крова,
Ускачу кроз прозоре и јуре ме око кревета,
Па ко ме стигне.

9

На овом свету
Ништа не функционише како треба,
Најгори увек прођу најбоље,
Аутобуси увек касне,
А ручак се увек охлади
Пре него што је готов.

10

Ноћ је, нестало је струје.
Осећам се потпуно беспомоћно.
Почињем да чачкам по мраку,
Надајући се да ћу да начачкам
Свој нос.

11

Лекар који ме је први примио
Пошто се болест појавила
Умро је.
А рекао је да ће све бити добро.

12

Не могу да верујем у ову нашу
Мртвачку религију.
Да сам ја писао Библију
То би била књига за децу
И Исус би се на крсту
Спуштао низ снежне низбрдице.

13

Сахране би требало
Да се обављају кришом,
Као велика нужда.

14

Једном дневно избаци ђубре,
Купај се два пута недељно,
Не чисти флеке по лавабоу
И кади четкицом за зубе.
Не пљуј у кафу пријатељима
Који ти дођу у посету.
Немој живети са женом
Која не жели да види твоје говно.

Дигли носеве и сваки ради свој посао.
Код њих је стално грађевинска сезона.
Куцају чекићи, урлају кранови,
Дозивају се багери и хидрауличне бушилице.
Улични продавци галаме од јутра до мрака.
Разглас у робној кући објављује велико снижење.
У сумрак на израњављене улице појуре
Ћубретари, младићи и девојке. Отварају се ноћни клубови.

За то време, ми осуђени, ми пали,
Подносимо њихов умор, њихову цирозу,
Гангрену, менингитис и велике богиње.
Њихова веселост у нама одјекне као бомба.
Од њихове несанице не можемо да радимо
Наш једини паклени посао, да пишемо песме
И искупимо душе, у твоју славу, Господе.

НАЛОГ

Песници дана, хајде, обделавајте башту!
Не дајте да нам речи рђају у тишини,
Гланцајте празне тропе и дотрајалу машту,
Пружите замах дару и песничкој вештини!

Будите славни, песници дана!
Вадите славу из буцака,
Да не скупља прашину крај старог кишобрана
И ципелица ваших бака!

Ко ће, ако нећете ви? Када ће, ако не сада?
Окопавајте башту, орежите пар грана;
Ви, шампиони узгредног, витезови помоћног рада,
Пишите своје песме, песници дана!

ШЕШИР

Када сам ти рекао да напишеш песму
Са насловом Шешир, нисам ти тражио
Да опишеш шешир, нити да то буде
Песма о шеширу, или нешто слично.
У песми не мораш да споменеш шешир,
Наслов треба само да јој добро стоји.

РАДНИЦИ

Шкљоцање, куцање чекићима, брундање мотора,
Довикивање јаким мужевних гласова
Испод прозора са спуштеним жалузинама.

Са друге стране мој нечујни покушај да нешто напишем,
Стидљив, готово уплашен да не направим неки сувишан
звук,
Да нешто не пореметим у тананом распореду ствари.

Понекад укључујем и искључујем оловку,
Премештам столицу, палим и гасим светло.
Чисто да бих могао да кажем да уистину нешто радим.

ХИПОСТАЗЕ

Ја видим сваки разлог, нужност
Познајем људе, свет, све стране
Живота, сваки бунт и дужност
И зашто свет ће да нестане.
Мени је блиска људска срећа
Њихова патња, бол и бриге,
Сваку будућност предосећам
И знам све речи сваке књиге.
Сва су искуства део мог.
И ја сам стога Господ Бог.

Николу имам ја у свету,
Црну фигуру, коју силом
Мисли сам држим у покрету
И једини је он мој пион.
Он је инструмент мога знања,
Њим проверавам претпоставке,
Не штедим га зла, очајања,
И не волим га више од травке
Која у пољу диже лист.
И он је стога Исус Христ.

Имам и Марка, Маје, Оље,
И безброј других. Ал сви они
Одлучују без моје воље.
Не могу Марку ко Николи
Да кажем: „Моје планове следи”
Ал' Никола ће Марка лако
Делом и речју да убеди.
Чином злим, добрим, сваким знаком
Сенчи му дела, вид и слух.
И ми смо стога Свети Дух.

ДОЛАЗИ МЛАДИ КРАЉ

Изнанадни осећај слободе
Када дан пре избора гледаш у билборде
И схватиш да не препознајеш
Лица председничких кандидата.

Телевизија, новине, Фејсбук за тебе не постоје.
Демократија је само начин да се лица средовечних
И ружних људи појаве на билбордима.
То је њен једини циљ.

Светом треба да владају младићи од двадесет година,
Лепи и снажни, обучени вештинама уметности и рата.

Замисли, да си неки мислилац или геније,
И да је ка теби кренуо неки млади краљ,
Који је одрастао на твојим стиховима,
Обликовао се на твом схватању живота.

Ти си сиромашан и прогнан,
Омаловажаван, скоро непризнат.
Али долази млади краљ.
Његове слуге те траже по забитима
По којима се кријеш због дугова.

И замисли да се једном нађе пред тобом
Тај владар каквог си увек желео,
Леп, млад, насмејан, пун снаге и одлучности,
И понуди ти све што може.
Мада је већ тим што влада
Остварио све твоје снове
Пита те шта може да учини за тебе.

Пажљиво онда бирај хоћеш ли рећи:
Склони се, заклањаш ми сунце
Или му тражити да ти сазида позориште
И неколико замкова по Баварској.
У оба случаја, тражиш му цео свет.

ЗАЈЕДНИЧКИ ЖИВОТ

Мучи ме време са тобом. Осећам да ме јетра жига
Када са степеништа препознам твој корак.
Мука ми је од твојих жеља, сићушних брига
И разговора.

Заједно не излазимо. Не волим људе. Ти се стидиш
Када у друштву не будем учтив, или се замерим неком.
Пред познаницом која нас заједно види
Поступаш са мном као са непознатим човеком.

О књигама не говоримо. Ужас ме хвата кад у детаље
Препричаш роман. Твој укус – глупост и срамота.
О, да ми је да с тобом побегнем што даље
Од нашег заједничког живота!

ГРАЧАНИЦА

Блештање муња, потоп. Изнад глава
Небо од креча и натрулог меса.
Отворен прозор – ничија застава
Што се ту тресла. Без кривца, без беса.
Мирис локвања, кошница и врења
Прожимао је партер, сваку ложу.
Све је почело да се кува, мења,
Чајници, тацне, рељефи на ножу,
Звечкало све је звуцима из сна,
А ја сам био бр. 22.

Људи у белом вукли су носила.
Мушка трупина управо је пала
Са скеле. Ужас! Зар се откачила
Нека лешина с једних од вешала
Над нама? Без речи гледали смо смену
Боја на мртвом лицу док се није
Дигао с пода и стао на сцену,
Пруживши руке да ништа не скрије,
Поклонио се зналачки до тла,
А ја сам био бр. 22.

Тад је нестало струје и у тами
Једна од нас се нашла пред публиком.
Без светла нисмо могли ни ми сами
Њен глас и говор да спојимо с ликом.
Већ је лебдела. Нисмо могли чути
Испод ње даске, ногу није било.
Бојали смо се да ако заћути
Обузеће је мрак и ништавило,
Под првим зраком да несташе сва.
А ја сам био бр. 22.

CARMINA GALLI

ПРВА КЊИГА

I

Целе смо ноћи били заједно тек пред зору
Заспала си крај мене тако дечачки налик
Ендимиону ког је дуго у наручју нежна
Богиња држала. Како мирне су твоје очи
Биле на трептаје сунца, на звук кад пролазе кола! 5
Уморан сам крај тебе лежао, за час заспим
Па ме пробуди граја и отворе ми се очи
И спазим твоје усне, планулоост твоје пути,
И онда уморне капке мучим, напрежем, ломим,
Не дам им да се склопе не бих ли твоје лице 10
Гледао бар још мало. О како ми је болно
Било да држим очи отворене, а ти си
Спавала несвесна муке, несвесна како си лепа;
И кад бих заспао опет, опет би прошла кола,
Опет напола у сну видео бих ти лице, 15
И тако опет остао да гледам твоју црну
Косу која је пала по облини твог ува .
Цело сам дуго јутро провео у тој муци,
А кад си најзад и ти погледала и кад си
Осмехом моје лице поздравила и усне 20
Спојила с мојим, тад сам заспао као дете.

II

У твоју собу смо ушли и спустила си застор,
Да нас не виде друге жене и ко још прође.
Мрак је био у соби само кроз једну рупу
На застору је светлост искошен бацала зрчак
Тачно на једно твоје колено док си из шкриње 5
Вадила свећу за свећом а ја сам чекао немо
Док си палила свеће, мирно шетала собом.
Да ли је тако некад и луда Пасифаја
Ишла по критској шуми и бичу палила свеће
Док га је млеком из својих груди дојила, лишћем 10
Хранила мушкост у њему, шта је било пред оно
Вече кад је уз помоћ страшне справе и она
Успела своју тешку жудњу да утоли најзад,
Је ли и тада мирно шетала око бика
И спокојно без журбе палила блиставе свеће? 15

III

Остали смо до касно у друштву пријатеља
Пила си црвено вино, ја нисам хтео да пијем
Осим са твоје усне, ти си пијана била
Од вина, и ја од вина, од неколико капи.
Аморе, сиђи сада са гордог престола, сиђи, 5
У Баховом ћу храму љубавне песме да певам,
Од винове ћу лозе себи венац да сплетем,
Њему ћу дати химне, елегијске стихове дуге,
Ал' теби ипак јамбе остављам. После пића
Мамурлук увек иде и подсмех пријатеља 10
Који су остали трезни док ја сам био пијан.

IV

Дала си да придржим твога болесног врапца
Док си му чистила кућу, мењала воду и храну.
Држао сам га даље од твоје мачке и паса.
Љубоморан сам био, сва твоја нежност оде
Тој незахвалној птици. Ниси ни видела како 5
Помажем, трчим, стрепим. О, Ликоридо моја.
После си сестри са смехом причала како сам ти
Помогао и нежно држао твога врапца,
Хвалила моје шаке и дуге прсте, а после
Љубила си их дуго када смо остали сами. 10

V

Дај ми пољубац један, други за њим нек следи,
Четврти дај ми затим, а трећи нека стоји
Неискоришћен, с њим ме сачекај кад се опет
Видимо, сад ми пети дај па хиљаду за њим,
Па онда хиљаду стоту да ме хиљаде оне
Брже ка теби врате, од тебе слађе да одем.

5

VI

Када те нисам волео, нисам волео никог;
А сада су ми одједном све жене сјајне и лепе.
Једна прође крај мене а срце ми задрхти.
Трчим у своју собу, Амору састављам оде,
О увојцима певам, о бледом челу по коме 5
Час плаве а час црне нечије увојке видим,
А друга тако мудро говори са мном да могу
С њом да проводим дане, на њу да потрошим ноћи,
А онда изненада потражим твоју руку.
Једној се крупне груди дижу под хитоном, одмах 10
Сетим се твојих малих, за дечје руке ко да су
И мислим како би лепе биле под хитоном оним.
И тако идем градом, све су ми једнако лепе.
А кад пред твоју кућу дођем и видим те милу,
Сами смо ко да нема никог у целом Риму. 15

VII

Већ три дана се нисмо раздвајали и онда Рекла си ми да за час одем до трга док кућу Средиш па да се вратим, али да обријан будем. О како Рим је био прекрасан тога дана!	
Ти стубови, аркаде, плаво небо над њима,	5
Миристи, мириси чудни из источних земаља; И тек тада сам био заиста сасвим срећан, Тек тад сам осетио колико дубоко те волим, Како су тргови леви, леви људи и жене,	
Лутао сам ко пијан бескрајним улицама,	10
Улетао у гужву и смешкао се сваком, Никада срећнији нисам био него баш тада. Онда сам морао натраг у наше љубавно гнездо, Видео сам те дивну, али била си љута; Ти си средила кућу а ја се обријао нисам.	15

VIII

Ни месец дана после наше велике свађе
Нисмо се видели, нити гласнике си ми слала.
Дошао сам до тебе у глуво доба ноћи.
Ушуњао се у собу, ти си спавала чврсто,
Клекао сам крај твога кревета, спустио главу 5
На твоју постељу па сам слушао како дишеш.
Непокретан сам био, нечујан и невидљив.
Још увек спавајући, позвала си ме „Гале”,
Потражила ми шаку по празној постељини
И нашла си је, тад сам помазио ти прсте, 10
Ти си је потом нежно стиснула својом и тако
Остао сам да лежим крај тебе све до зоре.

ДРУГА КЊИГА

I

Пред одабраним скупом говорио сам песме
Оне моје већ славне у Риму а и другде,
О Ликориди мојој о Амору и Баху,
И мој се поглед на оном стиху „Аморе, сиђи”
Зауставио на твоје лицу, остао тамо, 5
Погледала си ме наједном и већ следећег часа
Били смо сакривени, љубили једно друго
Њушио сам ти стомак, гутао међуножје,
И јецала си и ја сам, већ рекла да ме волиш.
Вратили смо се друштву и мада многи су знали, 10
Твој муж је слеп и даље о Цезару причао само.
Зар да те слепац гледа? Шта ће слепцу лепота?
Оном ћелавом слепцу, рођаку хромог Вулкана.

II

На неколико дана отишли смо у Баје.
Узели велику кућу, а послуга је хтела
Да нам постеље спреми, по једну теби и мени.
Рекли смо то ћемо сами, пустили их да оду.
Онда смо данима тако у Бајама водили љубав, 5
Уплитали смо тела, и тукли се и гризли,
Заборавили на време, нисмо спавали ноћу,
Нисмо јели а пили све најбоља смо вина.
А кад је дошло време да вратимо се кући,
Наместили смо прво постељину на коју 10
Нисмо мислили до тад, и када су већ спремне
Обе постеље биле онако како треба
Скакали смо по њима и смејали се кроз сузе.

III

Гризао сам ти усне и чупао ти косу,
Лупао ти шамаре и песницама те био,
Напрезао ти кости да најзад попуцају,
Газио те по лицу и шутнуо у главу,
Скинуо сам опасач и вешао те о њега,
Шакама сам на крају почео да те давим.
И кад сам исцрпљен свим тим пао на твоје груди,
Заплакао сам гласно и припио се уз тебе,
Загрлио те и нежно, почео да те љубим.

5

IV

„Запамти ову кућу, велики врт што се пружа
Испод прозора нашег, а ова кућа је наша,
Памти сваку ситницу, реч нашег разговора,
Укус свакога вина и звук што допре споља,
Запамти лице чувара и сваку бору на њему 5
И памти да те нико као ја волети неће.”
Тако си тад ми рекла у Бајама, а немо
Слушао сам те јер сам целог тога дана
Памтио све што се збило и мислио о томе
Како ме никад нико тако волео није. 10

V

Пијан од луде ноћи заспао сам код тебе.
Заседао је сенат, твој муж је био тамо.
Хтели смо док он није ту да водимо љубав,
А ја сам спавао, какав диван сан је то био:
И непознате земље и дивна позната мора; 5
Али тебе у томе сну било ипак још није.
Тада сам чуо „Гале” – твој глас пун прекорног беса,
Отворио сам очи и угледао ти лице,
И задрхтао од среће када сам видео да је
Мој живот, љутице моја, од сна најлепшег лепши. 10

VI

Док ми водимо љубав он не зна ништа о томе,
А мени кажеш: „Не могу, вечерас с мужем ћу бити”;
Док поред мене лежиш знам да њему си жена,
А поред њега само њему припадаш, драга;
Док њега са мном вараш он је спокојан другде,
А када њему си верна ја лудујем и бесним.
Па мада, љубави моја, са мном превари мужа
Питам се ко је на крају преварен испао глупак.

5

VII

Проклета нек је беда, мој сиромашни Гале, Бедом не можеш љубав купити, цабе ти песме, Цабе ти што си први до Цезара у Риму, Цабе ти стих и слава и ловорови венци. За тебе увек биће најбољег меса на гозби, За тебе увек биће најбољег сицилског вина, За тебе увек биће најлепших римских жена, Али ће месо и вино и жене туђи бити. Стихом се љубав само у зајам узети може, Она ће увек бити велика госпођа римска, Најлепша дама у граду и жена сенатора.	5 10
--	---------

VIII

Од малена сам био први у служби Марса,
На копљу и на мачу није ми било равног.
Како су другови бесно насртали на мене,
Па још бесније натраг бежали, рањени вуци.
Али и мач и копље сломио сам због тебе, 5
И штит, и мушку снагу, све најзад победи љубав.
Отишао сам једне ноћи до твога стана
Преторска гарда ме је сачекала и падох.
Да, најдража моја, то јесу биле стреле
Али их Амор на мене, тог пута послао није. 10
Ето ти сада суди, Цезаре Јупитере,
Суди Галу и суди оном глумом Вулкану.
Твоја ће, Августе, дела нестати једнога дана,
А моје песме чуће гласно кроз сва времена,
Вечне као Рим што је, вечите као звезде. 15

НИКОЛА ЖИВАНОВИЋ – „ПО ЗВАЊУ ПЕСНИК”

У тренутку кад је ускликнуо „Желим да ми живот буде поезија” (у песми *Молишва*, у првој својој песничкој књизи *Нарцисове љубавне песме*) – песник Никола Живановић је створени свет (који га је са свих страна затрпавао) претворио у оазу зрачења, у рудник дијаманата... заправо, у ратничко поље (или још боље, у поље ратара), да на њему обделава „изван сваког зла”.

И тако је наставио. Камичак по камичак. На дивљење својих читалаца. И на поштовање и одобравање оних који се о поезији питају.

За кога пише Никола Живановић „љубавник, сањар, по звању песник”?

За „конкретног, живог и видљивог” читаоца, какав је онај адресат којем шаљемо писмо или дописницу или – како би ововремено доброупућени читалац, с правом или не, рекао – имејл?

А да ли у стварности (бар у виртуелној) постоји такав, каквог смо замислили, конкретан читалац којем песник као филозоф без система (што је овде случај) упућује своје страхове и ране, избегавајући велике теме и класике, дозирајући их опрезно, да позлата не остане на рукама?

Одговор би се мог(р)ао наслутити („а слутити још једино”)...

(„Залепио се живот за мене ... Није у мени већ само споља”, упућује нас Живановић у свој идеал, у судбину која му се смеши.)

Колико се као песник далеко виноу, из живота у поезију, у висину, нека потврди песма *Волшу Вишмену* (једна из прегршти нових песама које су нарочити зачин за пунији укус поезије), у којој Никола Живановић, као мој старији (и уваженији) колега – изриче несумњиву истину: „Мој живот је тражио сировији израз...”

У тај сирови и сурови бездан упушта се песник мученик (шта би друго песник и могао бити), али ту и вири поезија (и за њу је он спреман) –из њега, из тог беспоговорног бездана куљају они изражаји што га маме да се неустрашиво, с пожудом свакако, сусретне и са самим собом и са другим стварностима.

У својим двома књигама, *Асџајово* и *Carmina Galli* (трећу, заправо прву песникову књигу *Нарцисове љубавне њесме*, овде нећемо наћи, песник је њу, верујемо, љубоморно сачувао, као своју првеницу, за неку другу прилику, да поново засија када њему, песнику живописном ... животно и жива(х)но ... буде мило), Н Ж ће се свом идеалу увелико приближити, а у новом, прекомпонованом издању ових двеју књига (у изабраним песмама ... рекли би строги класификатори ...), додајући им нове песме, да се прерадосно преобразе, са њим и ујединити –и у њему ће, у идеалу који је на почетку изгледао недостижан, блискост истинском животу и подударност са животним разноликостима променљивостима разнозвучностима заблистати у новим и тек сада откривеним музикама, бојама, речима, таласањима...

Извесна меланхолија, али и дубокоумна срдачност струји у овим песмама.

Могли бисмо рећи да је песниково додиривање (опипавање) предмета, људи, осећања, призора, живота (и смрти), у песмама узело толико маха да се растапање не може зауставити, него се шири и хтело не хтело стапа, сада са више чари, са недогледним узбуђењима и лепотама, са којима ће се већ добро упућени читалац поезије Николе Живановића поново (а понеки такав и први пут) дохватити узенгија поезије – али и нови читалац који ће откривати и хватати дизгине поезије и сам се ухватити у њен улар.

17. април 2019.

Милутин Петровић

УРЕДНИЧКА СРЕТАЊА СА РУКОПИСИМА НИКОЛЕ ЖИВАНОВИЋА

РАСПИТИВАЊЕ О МЛАДОМ ПЕСНИКУ

Пре него што је Никола Живановић послао редакцији Повеље рукопис песничке књиге Астапово, његове песме кадикад сам читао у књижевним часописима; и после више од десет година, остао је утисак о тим песмама. Како и бива, распитивао сам се о младом песнику чије су песме имале драж новине. Штошта сам и дознао, најпре од писаца из Крагујевца које сам повремено сретао. Познавали су Николу Живановића, дружили се с њим; ускоро, уверићу се и сам да је реч о озбиљном, посвећеном младом човеку, готовом песнику, како би се по старински рекло.

ВАЖНА КЊИГА ЗА ПОВЕЉУ

Можда је и моја знатижеља делом допринела да у лето 2008. г. редакција Повеље добије од Николе Живановића рукопис књиге *Астайово*. И пре него што сам рукопис отворио, знао сам да ће Повеља, која је тада као један од све малобројнијих издавача поезије била у великом успону, чинећи из године у годину своје место међу значајним издавачима све видљивијим, објавити важну књигу. Објављивала је и до тада важне књиге поезије. Увек и књиге младих песника, који још стасавају, чији је дар непорецив.

ВИСОКО ПОДИГНУТА ЛЕСТВИЦА

Књига *Астайово* која је наредне године изашла, важна је књига за Повељу – најпре због тога што је Повеља књижевној јавности представила изразито самосвесног, песника посебне осећајности и дара, посебне ерудиције. Потом и због тога што смо обја-

вили књигу према којој смо као издавач могли да се равномо при одабиру рукопис младих песника, дакако не подижући увек лествицу тако високо. Несумњиво, ова књига је надасве важна и за свог аутора. Зато што су у њој песме које су морале бити написане, зато што су написане овладаним, прецизним језиком. И зато што су, у најширем значењу, урбане, и зато што је тематски распон песама богат и широк, а ипак сводив на недоумице песничког субјекта пред решењима која му се нуде у безбројним несагласјима и сукобима са светом. И што је важније, са сопственим бићем. Бројна изворишта ове поезије спајају се у овом чистом и читком току –у неспоразумима са сопственим бићем, дакле. Потом се лирски говор разлива у бирану ситуираност песничког субјекта, и треперења тананог унутрашњег склопа. Наравно, није само томе реч. Ванредно запажање детаља који су најчешће опозитни околној сценографији и њихово стожерно постављање унутар текстова сведоче о сигурности у надмоћ нареденог избора, иако су ту, дакако, и стрепња и страх.

Књига *Асџайово* је углас високо вреднована, оцењена и као откриће; оставивши за собом период сазревања и трагања за изразом, Никола Живановић је између осталог показао да суверено влада формом – и у махом језгровитим песмама такозваног везаног стиха и у замашнијим текстовима у којима наизглед нема ограничења и стега.

УНУТРАШЊА ВОЛУМИНОЗНОСТ

А кад је о ограничењима и стегама реч, прилика је да се одмах проговори о књизи *Carmina Galli*, чији је рукопис Никола Живановић шест година касније понудио Повељи. Једна од важних одлика ове књиге коју су читаоци и пратиоци поезије с нестрпљењем очекивали, што говори о тихој слави и песничком статусу Николе Живановића, јесте песникова способност да се наизглед шкртим језиком у безмало разговорном тону дочарају и сучеле сваковрсна осећања. С друге стране, песме на читаоца делују својом унутрашњом волуминозношћу, опсегом који увелико прекорачује употребљена средства и материјале за обликовање. У овој књизи песник се хвата у коштац са архетипским

темама, вишезначним и за друга интересовања. У самој изведби песама, уз рафинираност и одраније знану минуциозност и економију, до изражаја долази сугестивност у дочаравању помених сценографије и детаља који је или наглашавају или делом нарушавају. Али, најчешће, нису више језгро око којег песма настаје.

СВА УЗБУЂЕЊА ДУШЕ И СВИ ПОРИВИ ТЕЛА

Сугестивну атмосферу није лако постићи, поготово што је лирски јунак, по правилу, одмакнут од предмета певања. Није реч о хладноћи или зазору, већ о настојању да се створени простор који одељује творца песме искористи за нарочито обременивање одабране теме. Штошта у њега стаје, штошта од важности за значењску раван. Створени се простор указује као посебно изазован, вишеструко инспиративан; у њега стају сва узбуђења душе и сви пориви тела, све што не може стати у време из песме Тамариних *йеџ минуџа*, да се поиграмо стихом ове антологијске песме Николе живановића.

КЉУЧЕВИ ЗА ЖИВАНОВИЋА

Да наставимо са игром. У песми *Кључеви за Елиоџа*, Никола Живановић каже: Треба га читати истрајно и пажљиво / И без разумевања. А како читати Живановића? Треба га читати наглас, у себи, другоме скандирајући, драмски, немушто, али треба га увек читати. У спаваћој соби, у аутобусу, у природи, што више пута, без прескакања, треба га читати истрајно и пажљиво.

Живорад Недељковић

УЗ ПЕСМЕ И ПОЕМЕ НИКОЛЕ ЖИВАНОВИЋА

Никола Живановић (1979, Крагујевац) пажњу књижевне критике скренуо је на себе већу песничким збиркама *Асшајово* (2009) и *Carmina Galli* (2014) – ова друга овенчана је угледном наградом „Бранко Миљковић”. С правом, јер не само да је указала на релативно младог песника изузетног дара и ванредног обликотворног умећа, већ и личност која у поезији види свој судбински животни и уметнички избор, могућност освајања вишег смисла постојања у самом песничком језику. Живановић показује својства врло самосвојне личности у бављењу својом уметношћу, и то у креативном спајању класичних и модерних песничких поступака и облика језичког израза у властитом, већ препознатљивом кључу, клонећи се помодних струјања у рецентној песничкој пракси. Све то чини га достојним друштва самог Бранка Миљковића, чији би стих „Исто је певати и умирати” могао можда и сам да потпише. Тиме не кажем да је он Миљковићев (одоцнели) ученик или настављач. Указујем једино на извесне поетичке блискости, на посвећеничко служење песничкој уметности – својој али и туђој (Живановић је врстан преводилац великих англо-америчких песника) као свом судбинском позиву и духовном завету.

Неки критичари смештали су га, врло похвално, и у поетичку близину Јована Христића, Ивана В. Лалића и Борислава Радовића. Мени се ипак чини да је Живановићев песнички глас довољно „инокосан” и довољно својеглав – да се издваја из сваког, па и најпожељнијег друштва. А што се тиче његовог положаја у генерацији српских песника којој припада, ту му посигурно следује место у самом врху.

Зналачки користећи класична и модерна искуства певања, подједнако добро служећи се везаним и слободним стихом, згуснутим и наративно разведенијим исказима, хуморним поигравањима и луцидним, епифанијским открићима дубинских видова стварности, тајанствених садржаја психе и свести –Живановић често демонстрира право мајсторство у песничком изразу.

На крају, свакако бих се сложио с мишљењем Боре Радовића о овој поезији: „Уза сав артизам и сву чар игре, те песме долазе из живота”, што онда заиста значи „да нису поклоњене него су плаћене.” Што ће рећи да су веродостојне, аутентичне. Заиста, Живановић је одличан артист, али не и пуки ларпурлартист. А у тој оцени Боре Радовића, изузетног песника и једнако значајног тумача песничке уметности, садржана је и најбоља препорука за Живановићеву поезију. Стога ће љубитеље поезије обрадовати појава песникових изабраних стихова, а у избор је, поред двеју поменутих, укључена и његова најновија књига.

Нови Сад, јануара 2019.

Стеван Тонтић

САДРЖАЈ

Крај дана	5
Сви слогани наше отаџбине	6
<i>С неким женама разговора</i>	7
Август	8
Невреме	9
Фестивал пива у улици Маршала Бирјужова	10
Ђубре	11
Плава шљива	12
Грађанин света	13
Неприлагођеност	14
Подеране панталоне	15
Правац	16
Цироза	17
Нишан	18
Верност	19
Интимност	20
Мршављење	21
Кад смо се растали	22
Аватар	23
Астапово	24
Анатема	25
Бенове етиде	26
Споменик Војиславу Илићу	28
Волту Витмену	29
Енциклопедија	30
Каже: „Не познајеш ме”	31
Христ у цркви Н	32
Странци	37
Године учења	39
Не бојиш ли се цветова и бреза	39

Пролеће	39
Мој живот	40
Пролеће	40
Надгробница Бориславу Хорвату	41
Пролеће	41
Младост	42
Пролеће	42
Линија сенке	43
Пролеће	44
Трубадур	45
Пролеће	45
Катрени	46
Пролеће	46
Залепио се живот за мене	47
Пролеће	47
Тренутак	48
Ода мојој баби	49
Последњи	50
Витановачка	52
Кукурек и кадуље	53
Кантилена	58
Заседа	59
Мој прави, мој савршени, мој идеални	60
У костурници	61
Гле како жури Пасифаја	62
Реприза	63
Балада о усамљености	64
Стварни живот	66
Две старости	67
Палилулско гробље у Крагујевцу	68
<i>У најстаријим од гробова више нема лешева</i>	69
<i>Последњу раку на старом гробљу</i>	70
<i>Редовно посећујем то гробље</i>	71

Дечији реквијем	72
У Твоју славу, Господе	73
Налог	78
Шешир	79
Радници	80
Хипостазе	81
Долази млади краљ	83
Заједнички живот	85
Грачаница	86
CARMINA GALLI	88
Прва књига	88
Друга књига	96
Никола Живановић – „По звању песник”	105
Уредничка сретања са рукописима	
Николе Живановића	107
Уз <i>Песме и њојме</i> Николе Живановића	110

Никола Живановић
ПЕСМЕ И ПОЕМЕ

<i>издавач</i>	УК „Кораџи”, Крагујевац
<i>за издавача</i>	Златко Милојевић
<i>уреднички колеџијум</i>	Мирко Демић Др Владимир Б. Перић Татјана Јанковић
<i>лекџура и корекџура</i>	Виолета Јовичинац Петровић
<i>џрафички уредник</i>	Александар Ђоковић
<i>шџампа</i>	ДОНАТ ГРАФ, Београд
<i>шџираж</i>	300
ISBN	978–86–86685–83–4
ЦИП (на пол. импресума)	

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
